

ಧರ್ಮೋ ರಕ್ಷತಿ ರಕ್ಷಿತಃ [ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪ]

"ಯಃ ಧರ್ಮಂ ರಕ್ಷತಿ ಸಃ ಧರ್ಮೇಣ ರಕ್ಷಿತೋ ಭವತಿ" ಯಾವನು ಧರ್ಮವನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಅವನು ಧರ್ಮದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ" ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇದೇನೀ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಶ್ರಯವೆಂಬ ತರ್ಕ ದೋಷ ಬರುವದಲ್ಲ? ಅಂದರೆ, ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪ, ರಕ್ಷಣೆ ಹೇಗೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಮೇಲೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಶ್ರಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿದಿತವಾಗುವುದು. ರಾಷ್ಟ್ರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸೈನ್ಯದ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಪೊಲೀಸ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವಲುಗಾರರನ್ನೋ ಅಥವಾ ನಾಯಿಗಳನ್ನೋ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಣೆ ಹೇಗೆ? ಪಹರೆಯಿಂದಾಗಲಿ, ಖಡ್ಗದಿಂದಾಗಲಿ, ಬಂದೂಕಿನಿಂದಾಗಲಿ ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಣೆ ಆಗದು. ಮೊದಲು ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಹಿತವಾದ ರಕ್ಷಣೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಧರ್ಮವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಗೋಚರವಲ್ಲ. ಅನುಮಾನ ವೇದ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ಅಥವಾ ಲಕ್ಷಣ, ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯುವಂಥವು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳು.

ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪ ಅಥವಾ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನ ಋಷಿಗಳು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅನೇಕ ರೀತಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

೧. "ಧಾರತೀತಿ ಧರ್ಮಃ" | ಅಧಃಪತನಾತ್ ಧಾರಯತಿ ಇತಿ ಧರ್ಮಃ |

ಮಾನವನನ್ನು ಅಧೋಗತಿಗೆ ಹೋಗದಂತೆ ಹಿಡಿಯುವದೇ ಧರ್ಮ. (To hold at least where one is)

೨. "ಯತಃ ಅಭ್ಯುದಯ ನಿಶ್ರೇಯಸಃ ಸ ಧರ್ಮಃ" |

ಯಾವ ಆಚರಣೆಗೆ (ಕಾಯ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ) ಅಥವಾ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ, ಇಹ ಪರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಉನ್ನತಿ ಆಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಧರ್ಮ.

೩. "ಧರ್ಮಾಧರ್ಮೌ ಪುಣ್ಯಪಾಪೌ" | (ಪದಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹ)

ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳೆಂದರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಗಳೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ಅಂದರೆ ಧರ್ಮವು ಪುಣ್ಯವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಅಧರ್ಮವು ಪಾಪವಾಗಿಯೂ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ.

೪. "ವೇದ ಪ್ರಣಿಹಿತೋಧರ್ಮಃ ಅಧರ್ಮಸ್ತದ್ವಿಪರ್ಯಯಃ" | [ಭಾಗವತ]

ವೇದವು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಧರ್ಮ, ವೇದವು ನಿಷೇದ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಅಧರ್ಮ.

**೫. "ಸ್ವಹಿತ ವೃತ್ತಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಭಗವದಾರಾಧನಮೇವ ಪರಮೋಧರ್ಮಃ" |
(ಗೀತಾ)**

ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧನಾರೂಪವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಅನುಷ್ಠಾನವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಧರ್ಮವು. ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ವಿವರಣೆಗಳ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು. "ಸಕಲ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಿಗೂ ವಿಹಿತವಾದ ವಿಧಿನಿಷೇಧ ಸಹಿತವಾದ ಇಹಪರ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖ ಸಾಧನವಾದ ಭಕ್ತಿ ಸಹಕೃತ ಭಗವದಾರಾಧನಾ ರೂಪವಾದ ಮತ್ತು ಸಕಲ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತ್ಯುಕ್ತವಾದ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನಗಳೇ ಧರ್ಮ."

ವೇದವಿಹಿತ ಧರ್ಮಕರ್ಮಾಚರಣೆಗೆ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ಪರಂಪರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವೆಂದರೆ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಭಾವ. ಒಂದುವೇಳೆ ಉಕ್ತ ಫಲದೊರೆಯದೇ ಹೋದರೆ ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ, ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವೈಗುಣ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಸಂದೇಹ ಪಡಬೇಕೇ ವಿನಃ ವೇದವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಪಡಲವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

ಅದೆಲ್ಲ ಸರಿ, ಆದರೆ ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಏನು ನಿಯಮ? ಒಪ್ಪುವದು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ-

೧. ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮ, ಸ್ವರ್ಗ-ನರಕ, ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪ, ದೇವ-ದೇವತೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಆದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳು ಇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಿಂದಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಊಹಪೋಹಾತ್ಮಕವಾದ ಅನುಮಾನಗಳಿಂದಾಗಲಿ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅನುಭವವೂ ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಇವೆ.

**"ನೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ನಾನುಮಾನಂ ವೇದಾಹ್ಯವೈನಂ ವೇದಯಂತಿ" |
"ನೈಷಾತರ್ಕೇಣ ಮತಿರಾಪನೀಯ" | ಇತ್ಯಾದಿ**

೨. ಕೇವಲ ಊಹ ಅಥವಾ ತರ್ಕಮಾಡುವದೆಂದರೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರದು ಒಂದೊಂದು ತರಹದ ಊಹ, ಅನೇಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು, ವಿರೋಧಗಳು ಕಂಡುಬಂದಾಗ ಯಾವದು ಧರ್ಮ ಯಾವದು ಅಧರ್ಮ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅನುಷ್ಠಾನವೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತಮ ಫಲೋಪಲಬ್ಧಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

೩. "ಓಂ ಪತ್ಯುರಸಾಮಂಜಸ್ಯಾತ್ ಓಂ" ಪಶುಪತಿ ಆಗಮ ವಾಕ್ಯಗಳಂತೆ ನಿರಾಧಾರವಾದ ಪೌರುಷೇಯ ವಾಕ್ಯಗಳು ಪ್ರಮಾಣವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

೪. " ನ ಚ ಪೌರುಷೇಯೇಣ ವಾಕ್ಯೇನ ತತ್ಸಿದ್ಧಿಃ | ಅಜ್ಞಾನ

ವಿಪ್ರಲಂಭಯೋಃ ಪ್ರಾಪ್ತೇಃ| ವಿ.ತ.ನಿ

ಯಾವದಾದರೊಂದು ಪುರುಷ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ವಲಂಬಿಸಿ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಪುರುಷನಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಂಚಕ ಸ್ವಭಾವಾದಿಗಳಿಂದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಸರ್ವಜ್ಞರು ಇದ್ದಾರೆ, ಎಂದರೆ, ಹಾಗೆ ಸಹ ಊಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

"ನ ಚ ತದರ್ಥತ್ವೇನ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಕಲ್ಪ್ಯೇತ| ಅನ್ಯತ್ರ ಅದೃಷ್ಟಸ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಸ್ಯ ಕಲ್ಪನಂ ತಸ್ಯ ಅವಿಪ್ರಲಂಭಕತ್ವ ಕಲ್ಪನಂ ತಸ್ಯ ತತ್ಕೃತತ್ವಕಲ್ಪನಂ ಚೇತಿ ಕಲ್ಪನಾಗೌರವಪ್ರಾಪ್ತೇಃ"
[ವಿ.ತ.ನಿ]

ಯಾವದಾದರೊಂದು ಪೌರುಷೇಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣತ್ವೇನ ಒಪ್ಪುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಯಾವನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವನ್ನು ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಕೂಡದು. ಹಾಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ಕಲ್ಪನೆ, ಅವನು ವಂಚಕನಲ್ಲವೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಅವನೇ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬರೆದನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಹೀಗೆ ಕಲ್ಪನಾಗೌರವವೆಂಬ ದೋಷವು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂಥ ವಾಕ್ಯಗಳು ಪ್ರಮಾಣವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

"ನ ಚ ಅಪೌರುಷೇಯಂ ವಾಕ್ಯಮೇವ ನಾಸ್ತೀತಿ ವಾಚ್ಯಮ್| ತದಭಾವೇ ಸರ್ವಸಮಯಾಭಿಮತಧರ್ಮಾದ್ಯಸಿದ್ಧೇಃ| ಯಸ್ಯ ತೌ ನ ಅಭಿಮತೌ ನ ಅಸೌ ಸಮಯೀ ಸಮಯಪ್ರಯೋಜನಾಭಾವಾತ್|" [ವಿ.ತ.ನಿ]

ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರೂ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಅಪೌರುಷೇಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಸಮ್ಮತಿ ಪಡದೇ ಇದ್ದವರು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರೇ ಅಲ್ಲ. ಅಂಥ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಸಹ ಇಲ್ಲ ಹಾಗಾದರೆ ವೇದ? ಅದರ ಲಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯುವದು.

"ನಿದೋಷಃ ಶಬ್ದಃ ಆಗಮಃ" ಎಂಬುದು ಆಗಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಆಗಮಗಳು ಎರಡುತರಹ. ೧. ಪೌರುಷೇಯ ಆಗಮಗಳು ವ್ಯಾಸ ಪ್ರಣೀತ ಪುರಾಣಾದಿಗಳು, ಇವು ಪ್ರಮಾಣಗಳು.

೨. ಅಪೌರುಷೇಯ ವಾಕ್ಯಗಳು ಅಕರ್ತೃಕತ್ವ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಇರುವದು. ಇವುಗಳನ್ನು "ಶ್ರುತಿ" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಯಾರೂ ರಚಿಸಿದಲ್ಲ ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ ಮಾತ್ರ. ಈ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನರು. "ಕರ್ತೃಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದ, ಪರಂಪರಾ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಪೂರ್ವೀ ಇರತಕ್ಕ ವಾಕ್ಯ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ವೇದವೆಂದು ಹೆಸರು". ಅಕರ್ತೃಕತ್ವ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಎಂದರೆ- ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಲಿ (ಮೋಸದ) ವಿಪ್ರಲಂಭಾದಿ ಮೂಲಗಳಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದರ್ಥ.

ವಶಿಷ್ಠಾದಿಗಳು ವೇದದ್ರವ್ಯಾಪ್ತರರು. ಕೆಲವು ವೇದವಾಕ್ಯಗಳು ಅವರ ಬುದ್ಧಿ ಗೋಚರವಾಗಿವೆ. ಹೊರತು ಅವರು ರಚನೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಇದು ವೇದದ್ರವ್ಯಾಪ್ತ ಋಷಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

"ಓಂ ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿತ್ವಾತ್ ಓಂ" ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಸರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಮತದ ಭಾಷ್ಯಕಾರರೂ ವೇದಾಪೌರುಷೇಯ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರಿಯಾದ ಸ್ಮೃತಿಗಳೂ ಸಹ ಪ್ರಮಾಣಗಳೇ. "ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತೀ ಹರೇರಾಜ್ಞಾ" ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮತ. ಆಗಲಿ, **"ವೇದ ಪ್ರಣಿಹಿತೋ ಧರ್ಮಃ"** ಎಂದೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಮುಂದೇನು? ಅವು ನಮಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕ ಆದೇಶವೇನು? ಅದು ಮೊದಲು ನೀಡುವ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಹೀಗಿದೆ -

**"ಅದುಃಖಮಿತರತ್ನವರ್ವಂ ಜೀವಾ ಏವ ತು ದುಃಖಿನಃ|
ತೇಷಾಂ ದುಃಖ ಪ್ರಹಾಣಾಯ ಶ್ರುತಿರೇಷಾ ಪ್ರವರ್ತತೇ||"**

ಈಶ, ಜೀವ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ, ಈಶ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ (ಜಡ) ಇವು ದುಃಖರಹಿತವಾದವುಗಳು, ಜೀವರಾಶಿಯೊಂದೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಈ ಜೀವ ರಾಶಿಗಳಿಗೆ ಬಂದ ದುಃಖವನ್ನು ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡುವದೇ ಶ್ರುತಿಗಳ ಉದ್ದೇಶ. ಭಗವತ್ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ವಿಷಯಕ ಮೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪಕವಾದ ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಕೊಡತಕ್ಕ ಕೆಲವು ಶ್ರುತಿ ಮತ್ತು ಸ್ಮೃತಿ ವಾಕ್ಯಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇವೆ.

೧) "ಧರ್ಮೋ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ| ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಲೋಕೇ ಧರ್ಮಿಷ್ಠ ಪ್ರಜಾ ಉಪಸರ್ಪಂತಿ"

ಧರ್ಮೇಣ ಪಾಪ ಮಪನುದತಿ| ಧರ್ಮೇ ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ| ತಸ್ಮಾತ್ ಧರ್ಮಂ ಪರಮಂ ವದಂತಿ||" (ನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್)

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ಸರ್ವತೋ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ಧರ್ಮಿಷ್ಠನಾದ ಮಾನವನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಗೌರವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವದಲ್ಲದೇ ಅವನು ಪೂಜ್ಯ ನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೨) "ಓಂ ಅಥಾತೋ ಬ್ರಹ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸಾ ಓಂ"

ಅಧಿಕಾರಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷಯಕ ಶ್ರವಣ ಮನನ ನಿರ್ದಿಧ್ಯಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೩) "ಆತ್ಮಾರೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯೋ ಶ್ರೋತವ್ಯೋ ಮಂತವ್ಯೋ ನಿರ್ದಿಧ್ಯಾಸಿತವ್ಯಃ"
[ಬೃ.ಉ]

ಎಲವೊ ಜನನ ಮರಣ ಪ್ರವಾಹ ಸಂಸಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಬದ್ಧರಾದ ಜೀವರುಗಳಿರಾ, ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿಮಗೆ ಈ ಬಂಧನದಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆ ಇರುವದಾದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅಪರೋಕ್ಷೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆತನೇ ಮೋಕ್ಷದಾತ. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಒಂದು ವೇಳೆ ನೋಡಲು ಅಭಿಲಾಷೆ ಪಡುವದಾದರೆ, ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮ (ವಿಷ್ಣು) ವಿಷಯಕ ಶ್ರವಣ, ಮನನ, ನಿದಿಧ್ಯಾಸನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೪) "ಸತ್ಯಂ ವದ|ಧರ್ಮಂ ಚರ| ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಾನ್ ಪ್ರಮದಃ|....."

ಸತ್ಯವನ್ನು ಮಾತನಾಡಬೇಕು, ವೇದ ವಿಹಿತಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದಬೇಕು, ವೇದಾಧ್ಯಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇತ್ಯಾದಿ

೫) "ಅಹರಹ ಸಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸೀತ| ಪ್ರಾತರುತ್ಥಾಯ ಸಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸೀತ| ಯಃ ಸಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸತೆ ತಸ್ಯೈವ ಸಮುಪಾಸತೆ||"

ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಂಧ್ಯಾ.ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಉತ್ತಮ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದವನು

೬) ಯ ಇದಂ ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತರಧೀಯಾನೋ ಬ್ರಹ್ಮವಾನ್ ಭವತಿ|

ಈ ರೀತಿಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಉಪನಿಷತ್ಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅರ್ಥಸಹಿತ ಉಪನಿಷತ್ ಪರನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನೂ ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶಿ-ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗುವನೆಂದು ಫಲಶ್ರುತಿ.

೭) "ಏಷ ಪಂಥಾ ಏತತ್ ಕರ್ಮ|" (ಏತರೇಯ ಉಪನಿಷತ್)

ಇದು ಮುಮುಕ್ಷುಗಳು ಆಚರಿಸಿದ ಮತ್ತು ಭಗವಂತನನ್ನರಸಲು ಹೋಗತಕ್ಕ ಮಾರ್ಗ. ಇವುಗಳು ಮುಮುಕ್ಷುಗಳು ಆಚರಿಸಿದ ಮತ್ತು ಆಚರಿಸತಕ್ಕ ಕರ್ಮಗಳು.

೮) "ಓಂಮಿತೈಕಕ್ಷರಮುದಗೀಧಮುಪಾಸೀತ|" [ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್]

"ಓಂ" ಎಂಬ ಏಕಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ,ವೇದವು ಅನೇಕ ವಿದ್ಯೆ, ಆವಾಂತರ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಯಾವದನ್ನು ಯಾರು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಆಯಾ ಗುರುಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಬೋಧನೆಮಾಡಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸ್ಮೃತಿ ವಾಕ್ಯಗಳು ಹೀಗೆ ಇವೆ.

೧) "ಶ್ರವಣಂ ಮನನಂ ಚೈವ ಧ್ಯಾನಂ ಭಕ್ತಿ ಸ್ತಧೈವಚ |
ಕರ್ತವ್ಯ ಮೇವ ಮನುಜೈಃ ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನಮಿಚ್ಛುಭಿಃ ||"

ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿ ಮಾನವನು ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಅಭಿಲಾಷೆ ಪಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಶ್ರವಣ, ಮನನ, ನಿರಿದ್ಧ್ಯಾಸನಾದಿಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು.

೨) "ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಂ ಮಯಾ ಸೃಷ್ಟಂ ಗುಣಕರ್ಮ ವಿಭಾಗಶಃ"

ಗುಣಕರ್ಮ ವಿಭಾಗದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಎಂದು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ವಚನ.

೩) "ಸ್ವೇ ಸ್ವೇ ಕರ್ಮಣ್ಯಭಿರತಃ ಸಂಸಿದ್ಧಿಂ ಲಭತೇ ನರಃ|" [ಗೀತಾ]

ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ವಕರ್ಮಣಾತಮಭ್ಯರ್ಚ ಸಿದ್ಧಿಂ ವಿಂದತಿ ಮಾನವಃ|| [ಗೀತಾ]

ಸ್ವವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪೂಜಾತ್ವೇನ ಮಾಡಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

೪) "ಶ್ರೇಯಾನ್ಸ್ವಧರ್ಮೋ ವಿಗುಣಃ ಪರಧರ್ಮಾತ್ಸ್ವನುಷ್ಠಿತಾತ್"

ಸ್ವವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಧರ್ಮಾಚರಣೆ ಇತರರ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

೫) "ಸ್ವಲ್ಪಮಪ್ಯಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ತ್ರಾಯತೇಮಹತೋ ಭಯಾತ್"

ಸ್ವವಿಹಿತ ಅಲ್ಪ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗಳೂ ಸಹ ಮಹತ್ತರ ಭಯದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ.

೬) "ಕೋಧರ್ಮಃ ಸರ್ವಧರ್ಮಾಣಾಂ ಭವತಃ ಪರಮೋ ಮತಃ ||"
ಏಷ ಮೇ ಸರ್ವಧರ್ಮಾಣಾಂ ಧರ್ಮೋಽಧಿಕತಮೋ ಮತಃ ||
ಯದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಂ ಸ್ತವೈರರ್ಚೇರ್ನರಸ್ಸದಾ ||

ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಧರ್ಮವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಧರ್ಮರಾಯನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಭೀಷ್ಮರ ಉತ್ತರ- ಯಾವನು ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವನೋ ಮತ್ತು ಅರ್ಚಿಸುವನೋ ಅವನೇ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಧರ್ಮ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡಿದವನೆಂದೂ ಮತ್ತು ಅದೇ ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮವೆಂದೂ, ಭೀಷ್ಮರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

೭) "ಧರ್ಮಂ ತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವತ್ಪ್ರಣೀತಂ"

ಜೀವರುಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಸರ್ವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನೇ
ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ.

೮) "ನೃಣಾಮಯಂ ಪರೋಧರ್ಮಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಮುದಾಹೃತಃ|
ತ್ರಿಂಶಲ್ಲಕ್ಷಣ ಸಂಯುಕ್ತಃ ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ಏನ ತುಷ್ಯತಿ"||

ಭಾಗವತೋಕ್ತ ಮೂವತ್ತು ಭಾಗವತ ಧರ್ಮಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ
ತೋಷಕರಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದ ಅವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ.
ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪವು ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.
